

Нова промислова політика України як прояв ліберального економічного патріотизму

Анотація. В статті досліджується феномен ліберального економічного патріотизму, який реалізується через використання неопroteкціоністських інструментів, що не обмежуються сферою регулювання зовнішньої торгівлі, а здебільшого фокусуються на стимулюванні економічної активності через використання потенціалу внутрішнього попиту та стимулювання розвитку національної індустрії. Відсутність системності у визначенні сутності промислової політики призводить до спекуляції даним поняттям і підміни понять. Так, часом промислова політика зводиться до часткової підтримки окремих пріоритетних галузей, або використовується як синонім економічної політики в контексті обговорення викликів економічній безпеці держави при обґрунтуванні необхідності проведення реіндустріалізації. В статті переосмислюється роль промислової політики і осучаснюється її змістовне наповнення. В дослідженні обґрунтовується її вплив на соціально-економічний розвиток країни. Аналізується спосіб, в який нова промислова політика може слугувати точкою економічного росту в політиці ліберального економічного патріотизму.

Ключові слова: економічний патріотизм, лібералізм, економічне зростання, економічна політика, промислова політика.

Annotation. The phenomenon of liberal economic patriotism is studied, which is implemented by neo-protectionist instruments that are not confined to the regulation of foreign trade, being focused rather on stimulation of the economic

¹ кандидат історичних наук, директор «Alex Pol Institute»

activity through exploiting the capacities of internal demand and stimulating the development of domestic industry.

Because definitions of industrial policy are not based on the system approach, this concept tends to be subject to speculations and misplacing ideas. Industrial policy may be either confined to partial support of selected priority industries or be used as a synonym of economic policy in the discourse of challenges to the economic security of the state, to substantiate the need for re-industrialization.

The role of industrial policy is rethought in the article, with its essential meaning brought up to date. Its impact on the socio-economic development is substantiated. The way in which the new industrial policy can become the starting point for economic growth in the policy of liberal economic patriotism is analyzed.

Keywords: *economic patriotism, liberalism, economic growth, economic policy, industrial policy.*

Аннотация. *В статье исследуется феномен либерального экономического патриотизма, который реализуется через использование неопротекционистских инструментов, не ограничивающихся сферой регулирования внешней торговли, а в основном фокусирующихся на стимулировании экономической активности путем использования потенциала внутреннего спроса и стимулирования развития национальной индустрии. Отсутствие системности в определении сущности промышленной политики приводит к спекуляции данным понятием и подмены понятий. Порой промышленная политика сводится к частичной поддержке отдельных приоритетных отраслей или используется как синоним экономической политики в контексте обсуждения вызовов экономической безопасности государства при обосновании необходимости проведения реиндустриализации. В статье переосмысливается роль промышленной политики и осовременивается ее содержательное*

наполнение. В исследовании обосновывается ее влияние на социально-экономическое развитие страны. Анализируется способ, которым новая промышленная политика может служить точкой экономического роста в политике либерального экономического патриотизма.

Ключевые слова: экономический патриотизм, либерализм, экономический рост, экономическая политика, промышленная политика.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Ліберальний економічний патріотизм реалізується через використання неопротекціоністських інструментів, що не обмежуються сферою регулювання зовнішньої торгівлі, а здебільшого фокусуються на стимулюванні економічної активності через використання потенціалу внутрішнього попиту та стимулювання розвитку національної індустрії. Ліберальний економічний патріотизм є своєрідною відповіддю на деформацію класичного кредо лібералізму *«laissez faire»*. Тут слід акцентувати, що принцип невтручання державної влади стосувався виключно сфери економічних відносин, як для сприяння встановленню внутрішньої чи зовнішньої рівноваги. За класичного лібералізму (XVII–XIX ст.), соціальна сфера опинялась поза регулюванням держави або була суттєва обмеженою. За сучасної так званої «етатистської» форми лібералізму, ідея державного регулювання соціальної сфери стала домінантною. Відповідно, *«laissez faire»* зразка XXI століття (кінець XIX — початок XXI ст.) сприяє переосмисленню ролі держави, а отже регулювання стає соціально-орієнтованим. Водночас слід застерегти: сучасний лібералізм значно розширює застосування «ліберального кредо», виходячи за межі свободи в економічній сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В. Вишневський визначає «індустріальну політику» як будь-який тип вибіркового втручання уряду або політики, що намагається змінити структуру виробництва на користь галузей, які, як очікується, мають кращі перспективи для економічного зростання за

умови, що цього не відбудеться за відсутності такого втручання у ринкову рівновагу [17]. Індустріальна політика може бути, і часто використовується для позначення будь-якої політики, яка впливає на промисловість (так звані «селективна індустріальна політика» або «таргетинг»). «Загальна» або «функціональна» індустріальна політика зорієнтована на заходи у галузі освіти, інновацій та інфраструктури, чітко відрізняється від селективної або «секторальної». Я. Жаліло, О. Собкевич, В. Савенко, А. Сухоруков розглядають сформовану в Україні модель експортноорієнтованого адаптивного розвитку промисловості, яка характеризується переважанням слабкодиверсифікованого низькотехнологічного виробництва й спонукає країну пристосовуватись до потреб світового ринку в межах наявних внутрішніх можливостей та поточних конкурентних переваг, як чинник післякризового відновлення економіки в разі реалізації необхідних реформ [20]. Ю. Кіндзерський досліджував особливості трансформації моделей промислової політики в контексті підвищення конкурентоспроможності економіки з відповідними викликами для держави [18]. Дж. Стадвелл в своєму дослідженні азійський моделей розвитку переконує, що саме ефективні моделі урядового втручання дозволяють досягти економічного прориву, серед яких спрямування інвестицій та підприємств у промислове виробництво посідає визначальну роль [12].

Постановка завдання. Роль держави в політиці ліберального економічного патріотизму полягає в тому, щоб завжди мати ресурси, спрямовані на стратегію розвитку, яка передбачає найшвидше з можливих технологічне навчання, а відтак, на думку Дж.Стадвелла, — і на перспективу високого доходу в майбутньому замість короточасної віддачі та індивідуального споживання, що нерідко створює прірву між державою та багатьма бізнесменами й споживачами, які мають менш стратегічні завдання [12]. Нова промислова політика може бути визнана в Україні точкою економічного росту в політиці ліберального економічного патріотизму. Відсутність системності у визначенні сутності промислової

політики призводить до спекуляції даним поняттям і підміни понять. Так, часом промислова політика зводиться до часткової підтримки окремих пріоритетних галузей, або використовується як синонім економічної політики в контексті обговорення викликів економічній безпеці держави при обґрунтуванні необхідності проведення реіндустріалізації. Мета статті полягає в переосмисленні ролі промислової політики і осучаснення її змістовного наповнення з подальшим обґрунтуванням її впливу на соціально-економічний розвиток країни.

Виклад основного матеріалу. Під «промисловою політикою» експерти UNCTAD пропонують розуміти будь-який вид цілеспрямованих заходів або державної політики, який покликаний переорієнтувати галузеву структуру виробництва на ті сектори, які, як прогнозується, зможуть відкрити ширші перспективи для економічного зростання, ніж в разі відсутності таких [14]. Як правило, заходи, спрямовані на диверсифікацію структури виробництва і сприяння формуванню потенціалу в нових галузях економіки або в нових видах діяльності, є частиною так званої «вертикальної» або «селективної» промислової політики.

Втім, ми наполягаємо, що промислова політика не має обмежуватись вирішенням проблем окремих галузей, а сприяти підвищенню ефективності економіки шляхом оптимізації розподілу ресурсів і оптимального реагування на зовнішні шоки. Нерідко поняття «промислова політика», «галузева політика», «секторальна політика», «індустріальна політика» вважаються як синонімічні, хоча у зарубіжній літературі термін «індустрія» означає будь яку область виробничої діяльності, в тому числі і сферу послуг. Але в тому випадку, якщо цей термін означає «галузь», він описує саме галузеву політику.

Завдання промислової політики різняться між собою. В одному випадку, мова йде про селективну підтримку, насамперед промислових галузей з метою розвитку пріоритетних напрямків промисловості та створення додаткових конкурентних переваг вітчизняних виробників. В

іншому випадку, метою промислової політики стає стимулювання економічного зростання шляхом активізації діалогу між державою та приватним сектором. Втім, на сучасному етапі, промисловій політиці поставлено в обов'язок сприяння конкурентоспроможності всього сектора виробництва, що передбачає охоплення лівової частки економічних галузей, що продукують валовий продукт. В цьому випадку, окрім традиційних промислових галузей, мова йде про стимулювання розвитку будівництва, транспорту, сільського господарства і сфери послуг. Такий підхід, на нашу думку, сприяє вирішенню довічного питання щодо «історичної місії України» як аграрної або індустріальної держави. Адже досвід багатьох країн, що розвиваються, красномовно засвідчує, що модернізація, віддана на відкуп ринку, без супроводу дієвої промислової політики, не здатна вирішити завдань структурної трансформації економіки.

Роль уряду у розробці промислової політики полягає у створенні такого інституційного середовища, яке б уможливило впровадження дієвих заходів задля забезпечення прогресивних змін в структурі промислового виробництва шляхом залучення додаткових і перерозподілу наявних ресурсів. Такий підхід передбачає розгляд промислової політики як сукупності певних заходів, що описані у відповідній програмі дій згідно обраній стратегії залежно від сформульованих цілей. Ефективна промислова політика реалізується як державними, так і регіональними органами влади через розробку і впровадження певного комплексу заходів із підвищення конкурентоспроможності промислового комплексу задля забезпечення економічного зростання в країні. Перехід до вищих технологічних укладів як запорука підвищення соціально-економічних стандартів в країні можливий лише у випадку комплексної структурно-технологічної перебудови промисловості.

Виокремлюють дві моделі промислової селективної політики:

1) **Жорстка модель** передбачає використання такого інструментарію, як: прямий перерозподіл ресурсів країни на користь

конкретних суб'єктів господарювання або галузей; пільгове оподаткування, субсидування; наявність державних замовлень; пряме інвестування; державне регулювання цін на окремі категорії товарів; державні гарантії за позиками суб'єктів; наявність високого мита на товари неінвестиційного і несировинного характеру; асиметричність інформації; високий рівень присвоєння бюрократичної ренти.

Така модель виправдовує опору на бюджетне субсидування і кредитування підприємств пріоритетних галузей. Це, в свою чергу, передбачає реалізацію протекціоністського курсу у зовнішній торгівлі, спрямованого на створення «теплих» умов для національних виробників і залучення прямих іноземних інвестицій, які мотивуються зацікавленістю в уникненні високих тарифів.

2) **М'яка модель** передбачає використання такого інструментарію, як: підтримка конкурентоспроможності національних компаній і ведення бізнесу у всіх галузях без виділення суб'єктів державної підтримки; технічне регулювання; нефінансова підтримка експортерів; допомога суб'єктам у проведенні НДДКР; страхування ризиків виробничої діяльності; навчання і перекваліфікація персоналу; розвиток інфраструктури; висока якість бюрократії; низький рівень присвоєння бюрократичної ренти.

Окреслене передбачає акцент на сприянні зростання конкурентоспроможності національних виробників та підтримці інвестиційних (як інфраструктурних, так й інноваційних) проектів, які дозволяють приватному бізнесу підвищити рівень ефективності.

Таким чином, промислова політика може концентруватись на створенні і розвитку пріоритетних галузей економіки, а також орієнтуватись на стимулювання діяльності національних компаній-виробників. Втім, яким би не був досвід розвинених країн у використанні потенціалу промислових галузей економіки та інструментарію реалізації промислової політики, слід враховувати стадії розвитку, а також завдання, які стоять перед державою:

1) **На етапі реалізації політики індустріалізації** важливими стають запозичення технологій та інвестиційний імпорт, що стимулюються, серед іншого, низькими тарифами, податковими пільгами, субсидіями споживачам інвестиційного імпорту, обмеженням імпорту промислової продукції. В контексті переорієнтації на виробництво високотехнологічної продукції інвестиційний імпорт (машини, обладнання, устаткування) може мати значно більший позитивний ефект для економіки, ніж позитивне сальдо торговельного балансу. Для країн перехідного типу імпортовані технології, іноземні інвестиції та ліцензійна діяльність часто відіграють важливішу роль, ніж виробництво з використанням вітчизняних технологій. Зменшення платіжних дисбалансів, що ставиться за мету політикою Міжнародного валютного фонду, в такому випадку не виглядає як самоціль, адже негативний торговельний баланс, який вочевидь виникне у разі оплати дорогого імпорту, в такому випадку не є результатом «проїдання» кредитних ліній, а реалізації державницької політики, запрограмованої на економічне зростання.

2) **На етапі стимулювання експорто-орієнтованого зростання** вживаються такі інструменти стимулювання експорту, як: інституційні, адміністративні і монетарні. Збільшення експорту промислової продукції як елемент вирішення проблеми реалізації інвестиційно-інноваційної моделі, передбачає низку взаємопов'язаних завдань, які повинні виконуватися одночасно, підвищуючи ефективність кожного з них: 1) таргетування інфляції та вибір оптимальної траєкторії обмінного курсу; 2) залучення прямих іноземних інвестицій у пріоритетні галузі; 3) використання ринкових механізмів державного стимулювання промислового експорту; 4) підвищення конкурентоспроможності промислової продукції шляхом підвищення вимог до стандартизації; 5) заохочення технологічного імпорту; 6) оптимізація фіскальної політики, в тому числі, з метою заохочення притоку іноземного капіталу; 7) географічна диверсифікація зовнішньоторговельних потоків з використанням потенціалу нових

швидкозростаючих ринків; 8) стимулювання зростання заробітної плати та підвищення освітнього рівня робочої сили.

3) **На етапі сприяння прискореного розвитку** уможлиблюється зменшення прямого впливу держави та надання пріоритету підтримці малого бізнесу та обмеженням бар'єрів у експортно-імпортній діяльності;

4) **На етапі розвитку ринку** горизонтальні інструменти витісняють інструменти вертикальні, які використовуються у контексті контрциклічної політики.

Таким чином, ефективність реалізації промислової політики визначається оптимальним поєднанням **загальних** (заходи забезпечення рівних умов конкуренції для всіх галузей і суб'єктів підприємницької діяльності) і **селективних** (заходи підтримки окремих галузей і суб'єктів підприємницької діяльності) **інструментів державної підтримки**, як у сфері державно-приватного партнерства (цільові програми, інвестиційні та інноваційні проекти, угоди про розподіл продукції), так і підприємницької діяльності (спільні підприємства, інвестиційні та інноваційні проекти, злиття та поглинання компаній).

Комплексний підхід до реалізації стратегії промислового розвитку в Україні передбачає використання стимулюючих інструментів державних політик з метою забезпечення прискореного економічного зростання (див. Рис.1, Рис.2).



Рис. 2. Роль промислової політики в стимулюванні економічного росту

Джерело: укладено автором



Рис.3. Інструменти стимулювання промисловості

Джерело: укладено автором

Зокрема, передбачається, що:

I. Структурна політика дозволяє подолати диспропорції, що виникають між окремими сферами, галузями економіки країни, а також

регіонами та інституціями, і формувати на цій основі збалансовану структуру національного господарства. Саме тому її роль у реіндустріалізації на нових засадах конкурентоспроможності й інноваційності важко переоцінити. В той же час, вдало адаптована промислова політика, підкріплена інноваційно-інвестиційними інструментами впливу, пришвидшує реалізацію структурних перетворень.

- **Галузева політика.** Галузевий аспект структурної політики, спрямованої на активізацію промислової політики, охоплює цілі, важелі та засоби впливу держави на процес формування пропорцій галузевої структури економіки країни і відображає поділ виробничої сфери на окремі галузі, підгалузі. У цьому випадку об'єктом державної політики є підприємства певних галузей чи виробництв. Завданням галузевих структурних змін є: *— розроблення структурно-галузевої стратегії розвитку країни, аналіз місця і ролі провідних галузей промисловості у її структурі; обґрунтування цілей та пріоритетів у розвитку галузей промисловості; проведення заходів щодо підтримки державою НТП в галузях промисловості; визначення проблем розвитку та розміщення багатогалузевих комплексів.* У галузевій структурній політиці виділяють два напрями державної підтримки галузей промисловості: економічну політику держави, спрямовану на захист і надання фінансової допомоги галузям, які перебувають у стані занепаду та потребують модернізації виробничого апарату шляхом надання субсидій, низьких імпорتنих тарифів, податкових пільг, кредитних преференцій тощо; економічну політику, зосереджену на стимулюванні розвитку галузей, які відповідають передовим напрямам, або мають велике експортне значення. Зміни у секторальній структурі полягають у тому, що з досягненням вищого рівня економічного розвитку у структурі виробництва держави переважає частка сфери послуг; значною є частка промисловості з розвиненими високотехнологічними галузями обробної промисловості, спрямованими на задоволення потреб споживачів; високопродуктивною є частка сільського господарства.

- **Селективна політика.** Ефективність селективної політики значно залежить від ступеня її невизначеності та від особливостей процесу прийняття урядових рішень – своєрідної якості бюрократії. Чим вищий ступінь невизначеності та нижча якість бюрократії, тим менш ефективний цей вид промислової політики.

- **Регіональна політика.** Регіональний аспект структурної політики – це комплекс зорганізованих заходів (адміністративних, управлінських, законодавчих, економічних), що можуть здійснюватися як центральними, так і місцевими органами влади. В цьому випадку увага зосереджується на економічно відсталих районах з метою підтягування їх до середнього по країні рівня розвитку. Метою цих заходів є усунення диспропорцій у процесі соціально-економічного розвитку територіальних одиниць, масштабніше використання ресурсних потенціалів регіонів та сприяння розвитку депресивних районів. Регіональний аспект структурної політики виокремлений зокрема через об'єктивну нерівномірність в розміщенні природних ресурсів, продуктивних сил і населення, а також необхідність забезпечення високого рівня та якості життя в кожному регіоні країни.

II. Зовнішньоторговельна політика. Формування ефективного експортного потенціалу промислового виробництва вирішуватиме цілий комплекс проблем: соціальних (безробіття, підвищення кваліфікації кадрів, зростання продуктивності праці), макроекономічних (притік валютних надходжень, зменшення/ліквідація платіжних дисбалансів, стабілізація валютного курсу). Зростатиме попит на супутні послуги, які обслуговуватимуть процес виробництва та просування на зовнішні ринки національних товарів. Як наслідок, зменшуватимуться регіональні й технологічні диспропорції, серед іншого, під впливом залучених інвестиційних ресурсів.

III. Політика митно-тарифного регулювання. Зменшення ролі митно-тарифної складової в системі зовнішньоторговельних відносин

внаслідок стрімко адаптованої політики лібералізації призвело до втрати частки фіскальних надходжень державного бюджету. Використання промислового потенціалу національної економіки дозволить створити нові робочі місця, а відтак стимулювати внутрішній попит та забезпечити додаткове джерело для оподаткування.

IV. Інвестиційна політика. Комплексний розгляд проблеми інвестиційного забезпечення певної галузі має здійснюватися на трьох рівнях:

- мікрорівні окремої фірми (підприємства) як безпосереднього реалізатора конкретних інноваційно-інвестиційних проектів;
- мезорівні самої галузі в контексті процесів її самоорганізації та саморозвитку;
- державному макрорівні, де закладаються загальні правові та кон'юнктурні передумови протікання інвестиційних процесів й реалізується цільова політика концентрації матеріальних, трудових і фінансово-кредитних ресурсів на пріоритетних напрямках соціально-економічного розвитку та на об'єктах (галузях, підприємствах), підвищення ефективності функціонування яких сприяє підвищенню ефективності та конкурентоспроможності національної економіки в цілому.

Залучення капіталу у високотехнологічні галузі є основним механізмом, за допомогою якого підвищується продуктивність праці, адже прямі іноземні інвестиції забезпечують трансфер технологій, що має вирішальне значення для модернізації технологічних та організаційних можливостей галузей економіки.

V. Інноваційна політика набуває особливого наголосу в частині стимулювання впровадження інновацій у виробничі процеси промислових підприємств; розвитку механізмів фінансової підтримки впровадження інновацій; підвищення якості міжнародного трансферу технологій у промисловість; сприяння комерціалізації НДДКР; забезпечення функціонування територіально-виробничих та наукових комплексів.

VI. Макроекономічна політика. Драйвером активізації промислового виробництва й експорту його лівової частки (паралельно з використання потенціалу внутрішнього ринку) є макроекономічна політика держави, якій, серед іншого, поставлено в обов'язок сприяння структурним трансформаціям в економіці на користь високотехнологічних галузей промисловості. Існуючий стан речей в українській економіці, коли на три головні галузі - добувну, харчову промисловість і машинобудування - припадає понад 60% від загального обсягу промислового виробництва, неможна назвати задовільним. Водночас, ключовими експортно-орієнтованими галузями є легка промисловість, металургія, машинобудування і хімія, що постачають понад 50% виробленої продукції за кордон. Лише на основі адекватної макроекономічної політики можна впливати на існуючі структурні перекося й сприяти змінам пріоритетів розвитку промисловості загалом та експорту зокрема.

З одного боку, макроекономічна політика забезпечує цінову і грошову стабільність, які є вкрай необхідними для активізації господарської активності та сприяння залученню іноземних інвестицій, що забезпечують, в тому числі, трансфер технологій, і, зокрема, впливають на покращення якісної структури промислового виробництва й експорту загалом. З іншого боку, структурна модернізація української промисловості під впливом притоку інвестиційних ресурсів та ефективного використання потенціалу фрагментації виробництва (в глобальних ланцюгах доданої вартості) здатна впливати на прискорення макроекономічної стабілізації в країні шляхом забезпечення бюджетної консолідації (через зростання податкових надходжень, зменшення соціальних виплат держави для безробітних, зменшення потреби у субсидіях внаслідок працевлаштування і т.д.) й зменшення платіжних дисбалансів (внаслідок часткової переорієнтації споживачів з імпортних товарів на асортимент національного виробництва, зростання обсягів експорту, збільшення товарів з високою доданою вартістю в структурі експорту, що призводить до вартісного зростання обсягів

експорту, підвищення стандартів виробництва, диверсифікації зовнішніх ринків збуту товарів та послуг).

VI. Грошово-кредитна політика здійснює свій вплив на промислову політику, серед іншого, через канал процентної ставки, який впливає на обсяги кредитування в країні. Зниження реальних значень ставок рефінансування й подовження термінів, на які надаються банкам ресурси, стимулюватиме кредитування технологічного оновлення промислового обладнання, яке, впливаючи на зростання продуктивності праці, підвищуватиме конкурентоспроможність продукції підприємств промислового сектору.

VII. Фінансова політика впливає на активізацію промислового виробництва **шляхом:** формування умов для мобілізації максимально можливих фінансових ресурсів; забезпечення раціонального розподілу й ефективного використання фінансових ресурсів; організації, регулювання й стимулювання економічних процесів за допомогою різних фінансових інструментів; розробки відповідного фінансового механізму, здатного розвиватися в умовах зміни цілей і завдань під впливом зовнішніх шоків. До прямих форм впливу фінансової політики на діяльність промислових підприємств відносимо: субсидії на матеріально-технічні ресурси; субсидування процентної ставки за кредитами; компенсацію частки витрат капітального характеру; компенсацію витрат на страхування підприємницьких ризиків. До непрямих форм впливу фінансової політики на діяльність промислових підприємств зараховуємо: закупівлю продукції підприємств для державних потреб; захист інтересів товаровиробників в здійсненні зовнішньоторговельної діяльності. До опосередкованих форм впливу фінансової політики на діяльність промислових підприємств відносимо: заходи з реструктуризації заборгованості суб'єктів господарювання з платежів до бюджету; спеціальні податкові режими; поповнення за рахунок бюджетних коштів статутного капіталу підприємств, що мають стратегічне значення для економіки держави.

ІХ. Валютна політика. Знецінення грошової одиниці ставить під загрозу розвиток технологічного сектору і стимулює сировинний експорт металургійної продукції. Втім, формування належних цінових стимулів внаслідок політики “дорогої” гривні сприятиме збільшенню розвитку технологічного експорту, обмежить можливості експортерів сировини та позитивно вплине на платіжний баланс. Укріплення гривні через вдало імplementовану політику таргетування інфляції, підтримане збалансованим бюджетом, може сприяти збільшенню технологічного експорту і поліпшенню динаміки промислового виробництва загалом та продукції машинобудування зокрема (за умови державного стимулювання).

Х. Боргова політика здійснює прямий вплив на розвиток промислових галузей, адже відволікання ресурсів від кредитування економіки на користь обслуговування боргових зобов’язань держави негативно позначається як на ліквідності, так і на умовах кредитування. Реструктуризація боргів України на нинішньому етапі є запорукою її економічного розвитку. У зв’язку з цим слід: розвивати внутрішній фінансовий ринок і перемістити акценти з зовнішніх комерційних позик на внутрішні для мінімізації валютних ризиків і ризиків пролонгації боргу; підвищити ефективність використання позикових грошових коштів і спрямувати їх на виробничі інвестиції; сприяти зниженню розміру боргу та сплати процентів перед міжнародними офіційними кредиторами, розробивши стратегію переорієнтації на ринкові джерела запозичень із використанням широкого на бору інструментів, адаптованих міжнародною практикою; зміцнити координацію боргової політики з бюджетно-фінансовою та грошово-кредитною політиками, метою чого є підвищення ефективності управління активами та пасивами держави.

ХІ. Бюджетна політика повинна розроблятися з метою оптимального збалансування бюджетних параметрів з урахуванням бюджетних пріоритетів, розвитку бюджетної сфери та необхідності виконання державою головних функцій. Поряд з цим бюджетна політика повинна бути спрямована на встановлення умов для активізації економічного зростання за рахунок

формування сприятливого макроекономічного середовища, забезпечення стабільності державних фінансів, формування бюджету за принципом середньострокового бюджетного планування з чіткими фіскальними та видатковими орієнтирами. Створення сприятливих умов для бізнесу відбуватиметься шляхом зниження адміністративних бар'єрів для його розвитку через подальше вдосконалення системи оподаткування та зменшення навантаження на платників податків, а також поліпшення управління державним боргом шляхом ефективного управління ризиками й оптимізації структури державного боргу (з метою зменшення відволікання грошових ресурсів із виробничої сфери). В свою чергу, підприємства інфраструктурних/промислових галузей можуть, за певних умов, суттєво поповнити бюджети всіх рівнів за рахунок податкових і неподаткових платежів і стимулювати приплив в економіку країни нових іноземних інвестицій.

ХІІ. Фіскальна політика. Податки є не тільки інструментом формування доходів держави та місцевих громад, а ще і потужним важелем впливу на корпоративні фінанси. Підвищення можливостей ефективного управління оборотними активами залежить від скоординованості фіскальної та монетарної політики держави, оскільки загальні умови діяльності суб'єктів підприємництва держава визначає саме за допомогою цих інструментів. На даний час фіскальна політика не сприяє вирішенню проблем нарощування капітальної бази корпоративних структур, у тому числі в частині акумуляції оборотного капіталу. Одним із напрямів модернізації податкової системи України слід вважати зниження податкового навантаження на продуктивний капітал, тобто на ту частину основного та оборотного капіталу, який безпосередньо бере участь у створенні доданої вартості, але при цьому вказане зниження має призвести до позитивних макроекономічних змін. Амортизаційна політика формально є складовою фіскальної політики, одним з її важливих чинників у механізмі оподаткування. В той же час, засоби

амортизаційної політики є надзвичайно важливими для реалізації завдань промислової та інвестиційної політик.

Висновки. Таким чином, промислова політика повинна бути центральним компонентом стратегії економічного розвитку в контексті реалізації ліберального економічного патріотизму, який реалізується через використання неопротекціоністських інструментів, що здебільшого фокусуються на стимулюванні економічної активності через використання потенціалу внутрішнього попиту та стимулювання розвитку національної індустрії. Роль промислової політики (як і будь-якої політики) буде еволюціонувати під впливом змін у внутрішньому та зовнішньому економічному середовищі. Серед іншого, істотний вплив здійснюватиме: доступність участі у гнучких формах інтеграції; встановлення нових багатосторонніх правил міждержавної співпраці; зростання конкуренції з боку країн, що розвиваються; використання потенціалу глобальних ланцюгів створення доданої вартості.

Список використаних джерел

1. A vision for the internal market for industrial products [Electronic resource] // European Commission. – Mode of access: <http://cor.europa.eu/en/activities/stakeholders/Documents/Com%202014-25.pdf>
2. Aiginger A. Industrial Policy for a sustainable growth path [Electronic resource] / A. Aiginger. – Mode of access: <https://www.oecd.org/eco/Industrial-Policy-for-a-sustainable-growth-path.pdf>
3. An Integrated Industrial Policy for the Globalisation Era Putting Competitiveness and Sustainability at Centre Stage [Electronic resource] // European Commission. – Mode of access: <http://www.kowi.de/Portaldata/2/Resources/fp7/2010-com-industrial-policy.pdf>
4. For a European Industrial Renaissance [Electronic resource] // European Commission. – Mode of access:

<http://cor.europa.eu/en/activities/stakeholders/Documents/Com%202014-14.pdf>

5. Implementing the Community Lisbon Programme: A policy framework to strengthen EU manufacturing - towards a more integrated approach for industrial policy [Electronic resource] // European Commission. – Mode of access: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2005/EN/1-2005-474-EN-F1-1.Pdf>
6. Industrial policy for the twenty-first century [Electronic resource] // UNIDO. – 2004. – Mode of access: <http://www.hks.harvard.edu/fs/drodrik/Research%20papers/UNIDOSep.pdf>.
7. O'Sullivan E. What is New in the New Industrial Policy? A Manufacturing Systems Perspective / E. O'Sullivan, A. Andreoni, C. López-Gómez // Oxford Review of Economic Policy. – 2013. – Vol. 29 (2). – P. 432-462.
8. Owen G. Industrial Policy in Europe since the Second World War: What Has Been Learnt? [Electronic resource] / G. Owen. – Mode of access: <http://www.ecipe.org/app/uploads/2014/12/OCC12012-revised.pdf>
9. Peneder M. Sectoral growth drivers and competitiveness in the European Union [Electronic resource] / M. Peneder. – Mode of access: file:///C:/Users/admin/Downloads/2009_sectoral_growth_drivers_3318.pdf
10. Preparing for our future: Developing a common strategy for key enabling technologies in the EU [Electronic resource] // European Commission. – Mode of access: https://for.org.pl/upload/PB_Key_Enabling_Technologies_EN-1.pdf
11. Rodrik D. Industrial policy: don't ask why, ask how / D. Rodrik // Middle East Development Journal. – 2008. – P. 1-29.
12. Studwell J. 2014: How Asia works: Success and failure in the world's most dynamic region / J. Studwell. – London: Grove Press, 2014. – 322 pp.
13. The Causal Effects of an Industrial Policy [Electronic resource] / C. Criscuolo, R. Martin, H. Overman, J. Van Reenen. – Mode of access: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/58457/1/715371355.pdf>

14. Trade and Development Report, 2014 [Electronic resource] / United Nations. – New York and Geneva: United Nations Publication, 2014. – 242 p. – Mode of access: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/tdr2014_en.pdf
15. Wade R.H. Return of Industrial Policy? / R.H. Wade // International Review of Applied Economics. – 2012. – Vol. 26 (2). – P. 223- 239.
16. Warwick K. Beyond Industrial Policy: Emerging Issues and New Trends [Electronic resource] / K. Warwick. – Mode of access: http://www.enterprise-development.org/wp-content/uploads/Beyond_Industrial_Policy.pdf
17. Вишневський В.П. Промислова політика: теоретичний аспект / В.П. Вишневський // Економіка України. – 2012. – №2. – С.4–15.
18. Кіндзерський Ю. Економічний розвиток і трансформація промислової політики у світі: уроки для України / Ю.Кіндзерський // Економіка України. – 2010. – №5. – С.4–14.
19. Кіндзерський Ю. Інститут держава і проблеми оновлення промислової політики в Україні / Ю.Кіндзерський // Економіка України. – 2011. – №1. – С.48-58.
20. Промислова політика як чинник післякризового відновлення економіки України // За ред. Я. А. Жаліла – К.:НІСД, 2012. – 41 с.
21. Резнікова Н.В. Економічна експансія в умовах становлення нового каркасу міжкраїнової взаємодії / Н.В. Резнікова // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць. Вип. 111. Ч. II (у двох частинах). — К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин, 2012. — С. 90—100.
22. Резнікова Н.В. Міжнародне співробітництво в сфері економічної політики: проблема збереження суверенітету та аналіз потенційних вигод / Н.Резнікова // Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 113 (Частина II), 2013,с.149-159.
23. Резнікова Н. Інноваційна модель розвитку національної економіки: оцінка стартових можливостей та засобів реалізації [Електронний ресурс] / Резнікова Н. – Режим доступу: www.academia.org.ua

24. Рилач Н.М. Теоретичні основи формування глобальної інноваційної системи / Н. М. Рилач // Актуальні проблеми міжнародних відносин. - 2012. - Вип. 110(2). - С. 82-91. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_110%282%29__17
25. Рилач Н. М. Значення теорії технологічних укладів в становленні постіндустріальної економіки / Н. М. Рилач // Міжнародні відносини. Серія «економічні науки». – 2016. – № 7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/view/2889/2589
26. Rylach N. M. Formation innovative paradigm: retrospective and present / N.M. Rylach // Actual problems of international relations. — Vol.1, No.127 (2016). — Mode of access: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/view/2953>
27. Собкевич О. В. Діагностика загроз інноваційній безпеці у промисловості України / О. В. Собкевич // Бізнес-інформ. – 2015. – № 7. – С. 118-129.
28. Хаустова В. Є. Промислова політика в Україні: формування та прогнозування: монографія / В. Є. Хаустова. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2015. – 328 с.